

Esto ingeniosus, uti soles; perspicax, eruditus, & in dissolvendis Philosophiæ ambagibus tam felix fortunatusque, quam visus es non ita pridem, haberi possis; at vereor, ne parum amicus videre, & hoc, quo me laceffis hodie, facinus, rerum tuarum gloriam aut deterat, aut etiam obseuret.

Quid? Litem tibi intendi à me perperam credis? aut fortè fictum animi gratia videtur illud, quod queror? Vis quempiam de controversia nostra statuamus arbitrum? Age nihil moror: adeamus Tribunal illius Judicis, * quem tibi ipse inter cæteros maximè velis contingere: quem revereris & amas ut patrem, & à quo vicissim paternæ charitatis studio atque affectu diligeris. Magistratum illum intelligo hæredem avitæ probitatis, quem habere causæ suæ iudicem nemo non ambiat; cui creditas bene res suas ac fortunas quavis arbitretur; cujus in iudicio Litigator etiam pertinacissimus ultro ac volens acquiescat: adeo omnium opinione sagacitatem cum diligentia, probitatem cum urbana comitate, facilitatem cum æquitatis laude componit.

Equidem, ut fatear, quod res est, cum sit ille fidelis, magnificus ac constans amicus, si quis unquam fuit, unum vereri possis, ne in tuendis amicorum partibus rigidum se præstet vindicem, & mihi violatum à te jus amicitia conquerenti ex iudice Patronus existat.

Quanquam ne metue: absit, ut ullum patiar tibi esse cum eo dissidium, qui cum arctissimam fovere necessitudinem omni officiorum genere debeas. Malim ego vel ingrata defungi oppugnationis provincia, si modò triumpho tuo serviam, & quem tam auspiciato ingredi paras laudis ac gloriæ campum, hanc mihi gratuler aperuisse.

*Pro Thesi D. Ludovici Abbatis Chomel. **

Quò me evocas etiam è longinquo, * & quàm alienam imponis mihi personam ab ea quam tueri vellem, Nobilissime Adolefcens? Si veniendum mihi huc fuisset, vel ut spectator ac testis forem, illius gloriæ quam ex hodierna concertatione relaturus es, vel ut plauderem ac gratularer victori, vel ut in hoc amplissimo confesso profiterer palam, quàm egregiam hic concitatis apud omnes opinionem tui; advolassent ultro ac lubens, neque me locorum intercapedo, neque amœnæ solitudinis amabilitas, neque concessa per has ferias solitis à laboribus cessatio retardasset, quominus propensissimæ meæ erga te voluntati statim obsequerer; & quod non æquitatis minus, quàm veteris necessitudinis ratio postulat, publicum rerum à te toto decennio bene gestarum testimonium redderem.

Neque me verò parum delectasset tam conveniens animo meo materies; sive dicerem de singulari meo studio erga familiam tuam, quam obitū multa cum laude magistratus, ipsa supremi Galliarum * Cancellarii amplitudo, & contracta cum primariis Aulae Proceribus affinitas hodieque nobilitant; sive de te ipso loquerer, ac prædicarem ingenii tui perspicaciam, suavitatem indolis, morum integritatem, pietatis studium, indefessum laborem, cuius vel id unum inficiandum nemini argumentum erit, quod intermissum longiori ac repetita sæpius ægritudine studiorum curriculum, confirmata nondum valetudine operosius redemisti; & quod alii reparandis viribus tribuendum censuissent.

* Nunc est Africanus Episcopus. Peregrinabatur oppugnator.

* Propugnata Thesis mense Septembri.

sent feriarum tempus, * idem tu feriarum ac difficili, si qua est; exercitationi mancipasti.

Equidem scio dotes illas egregias, quas laudamus in te plurimum ac suspicimus, fructum esse liberalis illius educationis, quam hausisti domi, cum ab illustrissimo parente, tum ab ipsa pia seduleque matris opera, cui nihil antiquius fuit, quàm ut in te & amantissimo fratre tuo, * cui Rex ante tempus ad ineundum Magistratum viam aperit, excoleret felicem indolem, & bene preparatos animos documentis pariter atque exemplis ad singula virtutum omnium officia informaret. Verùm quis neget esse hunc in adolescentia laudis cumulum, si disciplinam bonam apponere lucronorit, & credita sibi rerum optimarum semina valeat feliciter promovere?

Hinc vides, Adolefcens Nobilissime, quàm læta mihi surgeret dicendi copia, nisi me adversarium mallet, quàm laudatorem. Ergo, tibi ut obsequar vel invitus, aggrediar, &c.

A L I A

*Pro Thesi D. Achillis de Soubeyran. **

* In ipso Juventutis & laudis & auditu extinctus probatissima amicitia spes letissimas funestas.

Ecce postremis nunc demum hujus Lycæi laboribus perfungaris, nobilis & ingeniose Adolefcens, & emensus feliciter longioris curriculum stadium optatam jam diu metam prope contingis. Restat una discriminis alea, quam subeas in præsentia, aut potius imminet nova palmarum seges, quam veteribus laureis adjicias.

Verùm quid dicam de te, aut potius quid non querar, quem in hodierna contentione unum inter

cæteros adversarium elegeris? An levioris operæ victoriam illam fore censuisti, si defuetum multos jam annos Philosophicæ palæstræ pugilem ad certamen vocares? An titillasset fortè juvenilem animum ea laudis æmulatio, ut cum magistro olim tuo certasse dicereris? an, quia contentiones ac rixæ solent esse inter amicos amoris ipsius integratio, sperasti novum aliquod ex hac concertatione veteri nostræ necessitudini pondus accessurum?

Quæcumque demum fuerit consilii tui ratio, cum me descendere tecum in arenam voluisti; ego certè apponam lucro quem tu mihi præter opinionem tuam commodum offers locum prædicandi de te, non tam quod ipse sentio, quàm quod omnes, quotquot te norunt, palam loquuntur.

Quanquam modestiæ tuæ facere vim jam videor, & qui statim se prodit in vultu tuo pudor ingenuus, silere me jubet. Sed an æquum est tibi morem ut geram? an, si indulgeam voluntati tuæ, florentissimæ hujusce domus declinabo offensionem, ubi tam illustria dedisti per tot annos virtutum omnium exempla, nisi saltem ipsius nomine gratias tibi quas debet, & rependit ultro, referam? Nisi profitear palam, quàm grave jam injicias apud eos desiderium tui, quibus societate tua deinceps carendum sit? An dissimulare mihi liceat, quàm suavibus & amica nobis rerum à te gestarum memoria futura sit, cum te absente atque inscio retractabimus candorem animi, suavitatem indolis, morum innocentiam, pietatis studium, quibus sic præfulges inter socios, ut illi te in sodalium Deiparæ Virginis moderatorem ac præfectum communibus suffragiis assumpserint.

Gra-

* Avus Abbatis Chomel Libellorum Supplicum Magister matrem habuit Carolam Segnier Cancellarii ex fratre Neprem. Hinc ipse venit affinitas cum familiis de Sully & de Coiffes.

* D. Lambert in Curia Libellorum Supplicum Præses adolescentis Patronus.

Gratulentur enim verò sibi Parentes optimi, quorum piæ sollicitudini tanto cum fœnore responderis. Gratuletur sibi parens amantissima, quam non matrum de more tibi muliebriter blandientem, sed stimulantem ad magna quæque perfensisti. Gratuletur multo magis parens optimus dignum heredem sui nominis ac virtutis, & tam beatum prole sua se putet, quam tu parente felix videris. Magnum illud est, quod dico, atque haud scio, an quidquam ad commendationem tuam dici queat illustrius. Nam ut sagacitatem ipsius, prudentiam, dexteritatem in agendis rebus prætermittam; quis illo aut melior, aut amantior æqui, aut amicus deditior, aut inis pariter ac summis vivit acceptior? Testes appello viros, quotquot hic adsunt, amplissimos, apud quos tanto in pretio est; testes volo confertissimos illos egenorum atque inopum greges, qui in Xenodochiis versantur, quorum commodis impendit se totum ac devoverit.

Sed dum mihi tacitè suffragantur omnes, sentio orationi meæ reclamari ab iis unis, quibus placuisse inprimis ambiam. Quare, &c.

A L I A

*Pro Thesi D. Jacobi Chauvelin De Beausjour.**

* Hodie
Oratoris
Regi
pates su-
met in
Præsidia-
li Curia.

Acturus: hodie tecum contra mentis humanæ spiritualitatem, quam vocant, cujus & præsidio frenus ejusdem mentis immortalitatem defendis; unum, ut fatear: quod rest, sentio argumenti genus, à quo non mediocriter pertimescendum mihi sit. Neque enim argumentum illud aut petitum est extrinsecus, aut de promptum Philosophorum è scho-

lis, quod infringi rationibus, aut saltem infirmari posse videatur. Imò video tam fore planum illud ac plausibile, ut omnium feriat oculos, & nullum ambiguitati relinquat locum. Quid multa? Aliud etiam adversario tuo incommodum impendet, quòd argumentum illud semper habeas ad manum; quod in te ipso positum sit; quòd ab eodem abstinere non sustineas. Vide ergo, quàm iniquis ego conditionibus ad certandum accedam, cui cum hoste tam egregiè comparato dimicandum incumbat. Tamen si velles in hac concertatione nostra, ubi de spiritali anima controversia instituenda est, hoc indulgere mihi, ut ad decidendam ejusmodi quæstionem de te ipso conjectura non fieret, tibi ultro volensque permiserim, ut in reliquis rationum momentis liberius excurras. Nam quo probare apud eum pacto aggrediar animam non esse spiritalem, in quo spiritus tam purus, tam vividus est, nihil ut à corporeæ molis societate ac contagione patiatur? quæ tam acutum cernit in rebus, nihil ut abstrusum ipsi, nihil implicatum, nihil inivium occurrat? Fuit enim vel à teneris fortunata præstantissimæ tuæ mentis conditio, Nobilissime Adolescens, ut ipsius pueritiæ ignoraret tenebras, & supra sortem ætatis altum nescio quid ac sublime saperet. Hinc tot palmares laureæ, quas in hac ingeniorum palæstra tam constanter mersuisti, ut multiplicem certaminum tuorum varietatem victoriarum ac triumphorum numero metiri possis. Quanquam hæc est nobilissima familiae tuæ ingenua laus, quam hereditario jure tibi vindicas, ut ingeniorum ferax imprimis audiat. Habes scilicet in illustrissimo Parente, præter cæteras, quibus abundat, animi dotes, auream morum probi-

ritatem.

ratem, sincerum pietatis studium, ingeniose, cui semel atque iterum spectatam in judiciis æquitatem, charitatem in propinquos, in amicos fidem, constantiam in laboribus, in perfungendo magistratu vigilantiam; habes, inquam, uberrimos ditissimi ingenii fontes, unde locupletes ad te rivuli jugiter promanant. Habes in amantissimo Patruo parentem alterum, qui, dum abest ille gravioribus pro Regis Regnique gloria negotiis distentus, piam tibi sollicitudinem impendit, & insitos bonæ mentis igniculos omni ope ac studio fovet, alit, inflammat. Imò familiaris est ingenii gloria nomini illi quod geris. Testis egregius ille vir, * & omni prædicatione major, cujus suavissimam hodieque memoriam provinciæ, quibus tot annos præfuit, recolunt; quem Consistoriani Comites singulari præditum sapientia venerantur, & amant multo magis devotissima in omnes voluntate conspicuum. Testes ejusdem liberi parenti simillimi; quorum Alterum Gallia tota suspexit perfectum omni laude & cumulatam sinerivali Oratorem; eundem præmaturo ruptum funere lugere etiamnum non desinit. Alterum jam plaudebat sibi stimulis paribus ac præsidis ad fraternalium decus festinantem, nisi majoribus pro publica re obeundis muneribus servaretur.

Sed næ ego lævus, qui diutius istis immorer, unde gravius causa illi, quam tuendam suscipio, detrimentum accedat. Quare, &c.

A L I A

*Pro Thesi D. Nicolai Le Breton.**

* Patro-
num agit
in Foro
Juvenis
læcissima
expecta-
tionis.

Fausum habes hodiernæ concertationis augurium, Adolescens

tam feliciter præluferis. Testis ego palmarum tuarum, & congressus tecum in Philosophico stadio novi, quibus ad certandum denuò præsidis instructus accedas. Verum tam bene comparatus ad rem gerendam viriliter, & dignos ingenio tuo, dignos eruditione plausus promerendos, utri plus debes, Naturæ an Arti? Equidem novimus quàm acrem ingenii vim, quàm capacem eruditionis bonæ, quàm patientem cultura liberalis animum nactus fueris; sic ut arrisisse tibi Natura benignior, & tanquam parens optima charum inter cæteros alumnum fovisse amicitis videri possit. Tamen, mihi crede, habes unde institutioni, quam fortitus es, gratuleris impensius, qui Parentem optimum juventutis tuæ doctorem ac magistrum inveneris. Sobolis ille amantissimus non te alienis educandum manibus, aut liberalibus disciplinis informandum tradidit. Ipse sumpsit hoc sibi, ut statim à pueris os filii tenerum figuraret; ut prima insereret eruditionis ac doctrinæ semina, unde uberiores deinde fructus colligeret. Hic affixus tuo lateri morum custos incorruptissimus non te opprobrii cujusvis expertem modò atque integrum servavit, qui virtutis honos primus est, sed per arduam ac difficilem virtutum omnium semitam securum tibi iter aperuit. Hic te patientem laboris, bonarum artium cultorem, honestatis laudisque æmulatorem effecit. Nihil te sanum profectò patris hujus pœniteat, Adolescens optime, cui gratiam habeas tam singularem referendam. Hoc unum provide, ut, quo cepisti primum, eodem pergas pede; & quem inoffenso vestigio fidum hætenus ac tutum vitæ ducem securus es, eundem deinceps mon-

nem.

nentem sana & ad meliōra stimulan-
tem conſecturis.

A L I A

*Pro Theſi D. Ludovici Chauvelin, qui
Oratoris olim in ſuprema Curia
Regiū filius eſt.*

QUOD vocaſti me hodiernæ con-
certationis in partem, habeo
quas tibi plurimas referam gratias,
nobilis & ingenioſe Adoleſcens. Nam
cum mihi dulce eſt ſervire gloriæ
tuæ, & amplam tibi nobiliſſimi
triumphi ſegetem aperire, tum nihil
eſſe poteſt optatius, quàm teſtari pa-
lam meum erga te animum, & de-
votiſſimam jam diū familiæ tuæ vo-
luntatem.

Verum quàm ægrum inde mihi
deſiderium renaſcitur, unde ſuaviſ-
ſima gratulatio ſe offert. Fruſtra re-
quiram oculis in hoc ampliffimo cœ-
tu; Virum illum, quem ego, quem
tu addeſſe præter cæteros vellemus,
quem nobiliſſimi, qui hic adſunt
Magiſtratus, & clariſſimi Ordinum
omnium Principes tam lubenter,
tam cupidè intuerentur. Virum, in-
quam, illum, de quo meritò dubi-
tes, pluſne naturæ præſidiis, quàm
partis ab arte, ſolertia, exercitatio-
ne momentiſſime deberet; apud quem
ingenii ſublimitas, ſumma dicendi
vis, nativa ſermonis gratia, ſibi
principatum vindicabant; qui civili-
bus ac domeſticis virtutibus circum-
ſeptus, pius ſi quis fuit, filius, bo-
nus parens, conjux optimus, ſtu-
dioſus conſanguineus, fidelis ac ge-
neroſus amicus omnium iudicio ha-
bitus eſt: cui oranti cauſas in Foro
totus Senatus, univerſa civitas to-
ties applauſit: quem controverſiarum
ſuarum iudicem aut arbitrum nemo
non ambiit, nemo reſugere viſus eſt,

nemo, vel cum lite caderet, incu-
ſavit; adeo incorruptus æquitatis
amator audiebat! qui raptus in ipſo
ætatis flore acerbiffimum toti Cu-
riæ, Regi ipſi æquiſſimo virtutis
æſtimatori, bonis omnibus mæro-
rem attulit. Senſiſti ipſe, Adole-
ſcens nobiliſſime, nam cur apertum
publicæ opinionis teſtimonium vel
cum dolore tuo præteream? Senſi-
ſti, inquam, ipſe, cum in recenti
luctu atratus totus ſolenne Thea-
trum palmarum eruditionis, ingenii
laurea decorandus conſcenderes, ut
ad aspectum tuum & nominis tui
appellationem, non tam plauſus,
quàm piam conſertæ multitudinis mi-
ſerationem commoveris!

Nam quis pueritiam tuam fortiſ-
ſimo dulciſſimoque præſidio non do-
leret orbata, cum nova poſtmo-
dum ex amantiſſimæ matris jactura
lugendi ſeges acceſſiſſet? Quanquam
non fuiſti omni ſolatio deſtitutus,
cui tam multa informandæ & cru-
diendæ Adoleſcentiæ tuæ adjumen-
ta ſuperfuerint. Nam cur reſpicere
verear felicem avi paterni memo-
riam, qui poſtremos contrita in af-
ſidua virtutum omnium exercitatio-
ne vitæ annos tibi liberaliter indul-
ſit, qui honorifica deſunctus cum
ſumma probitatis laude præfectura,
Conſiſtorianus demum Comes effe-
ctus, perfectam tibi conſummati Ma-
giſtratus imaginem reliquit.

Verum quid præterita requirimus,
cum magnos etiamnum habeas in il-
luſtriſſima familia tua orbitatis tuæ
patronos, & domeſtica, quocumque
veritas, rerum bene gerendarum e-
xempla? Appellarem illuſtriſſimum
Patrum tuum, niſi probè intelligen-
rem quantum ab omni laudum ſua-
rum commendatione reſugiat: Pa-
trum dico, quem tu merito colis
ut patrem, quia paternum tibi amo-
rem impertit, quia fraternas virtu-
tes

res exhibet ad vivum, ingenio, co-
mitate, morum elegantia, geſti felici-
tate Magiſtratus gloria fratri ſimili-
ſimus. Neque verò mirum eſt, quòd
tam arcta fratrem utrumque junge-
ret olim concordia, quibus ſimiles
animos eandem ad magna quæque
indolem natura inſeſiſſet. Atque hæc
dicenti mihi nullus opinor reſragabi-
tur, qui, dum Fratrum nobile par-
ſuſ disciplina noſtra, quòd honori
dixi ſemper, adoleſceret, felicia jam
tum virtutum illarum ſemina depre-
henderim.

At, ſi rigidum mihi de ſe fi-
lentium imponit Patruus ille tuus,
non ſilebo certè paternam Aviam
omni laude majorem. Commemora-
bo maternum Avum cum fidiffima
conjugè, quorum curam, attentio-
nem, vigilantiam, & piam pro tua
educatione ſollicitudinem experiris:
quibus quàm charus, quàm dilectus
habere, tuo ipſius periculo pervidi-
ſti. Meminiſti, cum nuper de tua
ſalute graviter angeremur, qualis
fuerit totius familiæ tuæ mæror,
anxietas, agritudo? Ut omnes vi-
ciſſim domum iſtam ſolidos per dies
complerent invaleſcentis aut remit-
tentis morbi aſſidui & indefeſſi ex-
ploratores; ut alternantibus trifti-
tia & gaudio, tecum ingraveſcere,
tecum convaleſcere viderentur. Non
tacebo Eminentiffimum Cardinalem
propinqua tibi affinitate conjun-
ctum*; cui lumen ingenii, erudi-
tionis gloria, Religionis ſtudium,
comitas morum, atque affabilitas
plus admirationis apud omnes, quàm
aut ſplendor natalium, aut ſacra Pur-
pura contulere; qui pro ſuaviſſimo
quò te affectu complectitur, dolebit
huius diei celebritatem ſibi ereptam
uiſſe.

An tibi liceat tot inter præſidia &
domeſticarum incitamenta virtutum
non æmulari grandiora, & mediocri-

tate quadam eſſe contentum? Equi-
dem ſcio, quòd tua te indoles ferat,
quàm nihil ab avitæ laudis æmula-
tione degeneres: quàm eximium in
hoc Lycæo ingenii tui ſpecimen de-
deris; quàm exquisitum Literaturæ
politiōis guſtum præ te feras,
quàm acutum cernas reconditis &
abſtruſis in diſciplinis. His rei be-
ne gerendæ rudimentis cum ætas,
labor aſſiduus, & ipſa negotiorum
facultas acceſſerint, dignum te pro-
fectò votis, quæ pro te facimus, di-
gnum lætiſſima familiæ tuæ expecta-
tione præſtabis.

P R O P U E R O

*Concertationem Theologicam
auſpicante.*

QUÆ ſocietas eſt Pueris cum
grandioribus & matura jam æ-
tate Viris; & quòd eſſe poteſt in-
ſcitæ noſtræ cum veſtra eruditione
commercium, ut non modò in hoc
ſacroſanctæ Theologiæ domicilium
nobis aditus pateat, ſed doctiſſimis
difficillimiſque concertationibus velu-
ti facem præferre debeamus? Mihi
certè perſcrutanti huius institutionis
conſilium viſum eſt hoc præcaviſſe
ſapientiſſimos antiqui moris Princi-
pes, ut hominibus Theologis imi-
tandam ſuis in ſtudiis atque diſpu-
tationibus ætatis noſtræ naturam in-
dolemque proponerent, à qua de-
ſectere ſine grandi piaculo non li-
ceret.

Eſt enim nobis Pueris inſitus qui-
dam candoris & veritatis amor, ex
quo Deus ipſe, ſi quid divinis Lite-
ris credimus, ſuam perſicere laudem
ambiar. Per nos fuci expertus ac ceruſ-
ſa nuda veritas loquitur, & ambages
ac tricas perofa nec fallit quemquam,
nec adulari cuiquam didicit. Hæc pa-
riter

* Adole-
ſcentis
Amita
nupſit
Marchio-
ni de Biſ-
ſy qui
Em. Car-
dinali ne-
pes eſt
Fratre.

riter Theologi cuiusvis præcipua laus: hoc ille decus, tanquam summum gloriæ apicem, consecetur; ut vel levissimas erroris umbras non amoveat à se modò, sed veritati amicus uni captivam eandem in injustitia detinendam esse turpis adulator nunquam existimet.

Quid de mea illa conjectura sentiendum videatur, tuum iudicium, sapientissime Magister noster Præses, tua existimatio sit. Ego interim pro commissa mihi provincia propositam Quæstionem aggredior in affirmantem & negantem. In affirmantem quidem sic, &c. In negantem verò sic, &c.

A L I A

Pro Puerò inter Melitenses Equites adscripto.

Mirum vobis fortasse videbitur, Magistri nostri sapientissimi, quòd in hunc locum, ubi non armis, sed ingenio & eruditione tota res peragitur, ego tam alieno à vestris moribus habitu, videar ad emicandum paratior, quàm ad disputandum prodisse. Nihil tamen nos hic ensis vos terreat: qui me si ab hujus concertationis aditu, tanquam extraneum, arceat, id saltem exorabit Crux illa, quam gerimus, ut inter vos vestrisque adeo in subfelliis locum aliquem promereri possim.

Est enim vestrum inter amplissimum, & eum, in quem adscripti sumus, Ordinem affinitas tanta, tanta cognatio; ut alter alterius opem poscere, & amicè conjurare videatur: adeo mutuis & communibus uterque officiis propugnandæ Fidei, rutandæ Ecclesiæ, Religioni fovendæ adlaborat. Vos, Ecclesiam

qui regant, Pastores educatis ac Doctores: Nos, qui pro eadem dimicent Milites exercemus. Vos, ne qua germanam Fidem corruptela labe inficiat, fatagitis: Nos, ne quid eadem ab hostibus suis detrimenti capiat, procuramus. Vos intestinis bellis, nos exteris providemus. Vos Romanam Religionem doctrina vestra Hæreticis metuendam exhibetis. Eandem nos armorum gloria Populis infidelibus formidabilem simul ac verendam præstamus. Verbo dicam: sicut in pace Ecclesiæ columen, præsidium ac decus Sorbona, sic in bello Melita ejusdem Ecclesiæ propugnaculum, arx firma & ornamentum meritò nuncupanda. Quare pro ea, quam Doctores inter Sorbonicos & Equites Melitenses intercedere oporteat, necessitudine, licebit, credo, mihi, in propositam à doctissimo Domino Baccalaureo Quæstionem aliquid disputare.

GRATULATIONES.

Adepturis sacram Doctoris Theologici lauream.

Est hæc fatalis hominum conditio, nihil ut magnum, nihil expetendum ipsis propositum sit, quod magnis & assiduis eorum laboribus redimi non debeat. Pulchrum quiddam est, & omni prædicatione superius quod ambis; N. habet Doctoris Laurea nescio quid, quod percellat oculos, quod ambitioem titillet, tantoque potentiùs rapiat animos in amorem sui, quanto videtur ea laus majorem ingenii & eruditionis famam præ se ferre. At quanti laboris fructus est ea gloria, qua stimulis acrioribus urget optimum quemque, & desiderio sui avidum laudis animum incendit!

Unum

A L I A.

Unum ego te volo testem N. cuius ab ineunte ætate cogitationes omnes, vota, contationes eò pertinere, ut spectabilem Theologos inter Doctores locum mereris. Age; quantum tibi in eo, quod ingressus es, curriculo sudandum fuit? Per quot salebras ac vepres, quàm difficiles per angustias tibi faciendus aditus, antequam votorum tuorum metam proximè contingeres? Mitto prima Literarum studia, quibus vel à Puerò animum excoluisti: sileo Philosophiæ tricàs atque ambages, quas expediendas ac resolvendas habuisti; Prætereo varios illos periculorum casus, quos toties occupasti impiger, ut Theologicum in stadium erumperes. Verùm quàm nova, quàm difficilis, quàm longa laborum series tibi deinceps occurrit. Quantum operæ ponendum fuit in dissolvendis Scholasticæ nodis intricatioribus, in explicandis sacrorum codicum oraculis, in volutandis defricandisque sanctorum Patrum voluminibus, in relegendis vetustioribus Traditionis veræ monumentis, in repetendis, ab ipsis nascentis Ecclesiæ primordiis, rerum gestarum, quæ tam ad doctrinam, quàm ad disciplinam pertinent, Annalibus. Tanti pretii visa est illa gloria, quam tibi tot laborum amplissimam mercedem proposuisti.

Fruere illa enim verò, & citra cuiusquam invidiam fruire, jam referendus verendum Doctorum in ordinem, quorum societate ingenii tui vis ac perspicacia, indefessa contentionis assiduitas, & parva eruditionis tam sacræ quàm profanæ supellex dignum te reddiderunt. Neque tu venies illis socius non amicus, qui tot præditus meritis magnum totius ordinis decus & ornamentum futurus sis.

Quod longa difficilique navigatione defunctis contingere solet, ut ad propioris portus aspectum respirare tandem incipiant, hoc ipsum tibi quis deferendum ultro non putet, N. ut Theologici maris cursum emensus & optatæ stationis reditus tantumnum paulum conquiescas. Neque in eo, quod decurristi feliciter, oceano, locus otio aut desidia fuit. Remigandum habuisti fortiter adversus tumentes ac procellosos Errorum fluctus, qui fragilem, quam regebas, cymbam identidem concussere. Fuit exerenda sagacitas atque solertia, qua latentes periculorum opinionum syrtes ac scopulos declinaret: pugnandum impeterrita & invicta mente adversus impugnantium hostium impetus, qui tibi partas opes auferre velle, vel amicum invidere litus videbantur. Non extimasti tot periculorum casus: prudentem te ac strenuum navigii tui moderatorem exhibuisti: cumulatam ex omni parte victoriam tibi pro jure tuo gratularis. Appone lucro gloriam illam, quam meritus es, & in umbra palmaram tuarum conquiesce.

Quaquam quid requiem loquor, ubi novus labor exsurgit? quid gratulor victoriam, quando metucados hostes æmulatio laudis rursus excusat, qui partum triumphi decus invident? Quid portum vel arenam commemoro, ubi novum anaris æquor arandum incumbit? Sic est; difficilis & laboriosa tibi restat etiamnum via, quam peragas, nec leve vel roboris vel industriæ specimen edendum superest.

Tamen nihil est ipse, quod metuas, aut quod metuamus tibi. Habes in conscientia inchoati scienter ac vi-

ac vi-

ac viriliter cursus, unde prosperum navigationis exitum tibi pollicere. Habemus nos in rebus à te tanta cum gloria gestis, unde felix reliquæ peregrinationis conjiciamus augurium, & plenum victoriæ cumulum vel ante tempus tibi gratulemur. Una brevissimi temporis restat mora, cujus detrimentum, si quod videri possit, uberiori palmarum fœnore compensabis.

A L I A.

ERat hoc apud veteres cum Græcos, tum Romanos in more positum, ut spectati virtute pugiles multarumque palmarum Athletæ rude donarentur; & impetrata missione non cogerentur ultra discriminis aleam subire. Hæc porro consuetudo apud nos hodie si vigeret, N. quis te pateretur descendere rursus in arenam; qui his ingenii doctrinæque certaminibus egregium dedisti tam sæpe solertiæ tuæ atque eruditionis specimen?

Te quoties vidimus enimverò, cum validissimis adversariorum oppugnationibus impetereris; cum difficillimæ divini juris Quæstiones proponerentur; cum intricata sacrorum Codicum oracula haberes explicanda; cum tuendam Conciliorum auctoritatem, conciliandam Patrum inter se pugnantium sententiam. Traditionem è tot Annalium veluti rudibus eruendam susciperes? Quoties, inquam, te vidimus ac suspexitimus tam varia; tam multiplici difficultatum mole circumseptum quasi ludentis speciem exhibere? tantum cum facilitate & excelsæ mentis perspicacia dissolvebas nodos, ambages expediebas; resolvebas ænigmata, tenebras ipsas & obsitam jamdiu caliginem ingenii tui splendore dissipabas!

Cur ergo veniendum tibi etiamnum ad manus, quasi dexteritatis ac solertiæ faciendum haberes periculum? An te novæ laudis cupidum putem, nec contentum satis primarum Laurearum gloria, nisi illustrius quoddam victoriæ decus adjicias? Esto; æmulare, per me licet pugilum illorum nobilem audaciam, qui plurimis jam defuncti periculis ultro descendebant in campum, veteres palmas recentibus cumulaturi. Non detrectabo vel hac conditione certamen; tuo triumpho minimè reluctans aut invitus serviam; ac si dispendio meo suppeditare tibi gloriæ materiam oporteat, senties me tecum armis imparibus paratum decertare.

A L I A.

QUàm laudabile videri debet illud Majorum nostrorum institutum, qui tam variis, tam frequentibus, tam assiduis Exercitationibus stimulamam Candidatorum æmulationem censuerunt. Scilicet existimabant illi sapienter ac verè esse conditionem ingenii terræ persimilem. Ac, quemadmodum illa, quantumvis pinguis sit ac ferax ex se se, nihil præter spinas aut avenas steriles procreat, nisi diligenti vultura exerceatur; ita largus ingenii fons arefcit continuo, vis ejusdem atque acies quantocyùs hebescit, nisi ad felicem ipsius naturam Exercitatio frequens accedat.

Igitur quàm sedulò incumbit illi laborem avarus Agricola, quàm impigrè terram aratro vertit, quàm operosè illam versat omnem in partem, fructus ut ferat expectationi suæ pares; tam acriter, benignam ingenii venam quisquis nactus est, illam perterritabit, tam assidue eandem extundet,

det, tam gnæviter sollicitabit ac scrutabitur, si quid admiratione dignum elicere voluerit.

Quare miretur nemo, quòd tot homines ingeniosi immensis per tot annos laboribus se semacerent; quòd dies noctesque chartis impallescant, quòd consenscant in studiis, quòd quotidianæ dimicationis aleam non reformident. Norunt illi nimirum, quàm infructuosa & inutilis foret ad gloriam, quàm ambiunt, ingenii sui ubertas ac copia, quam inertis segnique otio languescere paterentur.

Sed quid ista persequor operosius? Unum te appellabo testem hujusce rei locupletissimum, N. Equidem miramur in te eximiam ingenii vim, perspicaciam singularem, acres in primis igniculos, quibus ad capeendas liberales artes feliciter comparatus videri possis. Sed age; an tibi sic placuisti in egregiis illis dotibus, quas acceperas à natura, ut labori parceres; ut vim insitam studio non promoveres; doctrina non excoleres; assiduis concertationibus non exerceres? Hoc tu si abnueris fateri, modestiæ plus æquo serviens; nos certè non possumus palam non profiteri, qui suspexitimus in te tam sæpe confertissimam eruditionis cuscumque supellectilem; quæ non tam ingenii, quàm laboris ipsius & exercitationis fructus est. Fruere gemina illa laude; quarum altera, si naturæ munus est, altera virtutis unius tuæ merces debet videri.

A L I A.

COgitanti mihi nonnunquam varios illos honorum gradus, per quos sapientissimi Majores nostri Theologiæ Candidatos ad su-

Le Jay, Tom. 1.

premi Doctoratus apicem ascendere voluerunt, contigit admirari non absumilem ordinis illius imaginem, quem auctor naturæ in ipsa tempestatum varietate ac vicissitudine tam sapienter instituit.

Præit reliquis anni temporibus gratissima Veris amœnitas; & admirabili florum pulchritudine, quos parturit, adfuturæ mox ubertatis lætissimam expectationem exsuscitat. Ita ceteros ad honorum titulos recludunt aditum prima Baccalaureatus insignia; quibus Candidati, quotquot decorantur, suavissimis, quos explicant ingenii eruditionisque floribus, orituram postmodum copiosissimæ doctrinæ segetem prænunciant.

Veri succedit æstas, per quam ardentissimis solis caloribus natura tota incenditur, promoventur segetes, fructus maturefcunt, terra suas opes ubique pandit & ambitiosius ostentat. Quid ad Theologiæ Licentiæ labores, qui Baccalaureatum subsequuntur, representandos accommodatius est? quo tempore fervent imprimis disputationum æstus, acuuntur ingenia, mens eruditur, ditescit memoria, & magnificus per singulos dies maturæ jam ac perfectæ eruditionis apparatus, mirantibus sacre Facultatis oculis atque animis exhibetur.

Æstatem Autumnus occupat, optatissima ante alias omnes anni tempestat, quæ strenui ac diligentis Agricola pensat labores, vota cumulat, gratissimis cujuscumque generis opibus præteritam egestatem gratulatur. Tam expectata nobis omnibus, post dura longissimi curricula tædia, sacra Doctoratus laurea contingit, quæ priores levat molestias, cupidum ingenii laudis animum exsuscitat, conciliat ubique nomen ac famam, & ad quem-

Zz quem-

quemlibet deinceps dignitatum apertam viam aperit.

Restat anni pars ultima, per quam partis licet frui vitæ bonis cum otio, quod nulla sævientis frigoris acerbitas perturbat. Sic reliquo vitæ tempore Laureæ suæ in umbra Theologiae Doctor conquiescit, & quantumvis sæviant fata, suavissimum habet in sua dignitate solatium pariter ac subsidium. Gratulare tibi, N. Quodcumque in hoc, quod decurrimus, stadio gravius occurrit, jam emensus es feliciter; una superest laboriosæ contentions merces ac compensatio, digna ingenio tuo, digna eruditione merces, quam adeptus brevi expertem ab omni sollicitudine plenamque nobili otio tranquillitatem experieris.

A L I A.

QUAM dissimile stadium illud est, quod decurrimus ab eo, quod ambitiosum hominum genus Olympicis in ludis ingrediebatur. N. Illi difficilis cursus ea conditione tentabant aleam, ut, cum plurimi certarent simul, unus ex omnibus periculosi certaminis præmium ferret. Nos, si longiorem fortè difficiliorumque campum subimus, saltem ea spes manet, defuturam nemini, quam ambimus omnes, assidui laboris mercedem. Illi felices inter ceteros & supra vulgus hominum elati sibi videbantur, si pulvere, quem in curriculo collegerant, conpersi redirent; Nos gloriosis antiquitatis totius tam sacræ quam profanæ spoliis onusti revertimur. Illos una vis membrorum aut in declinando metæ offendiculo dexteritas victores efficiebat. Nos contentioni mentis & improbo labori victricem debemus, Illorum quidem

vertendum industriæ, quod fortunata decursionis palmam referrent; at partem laudis illius aliquam E quorum velocitas atque exercitatio vindicabat: Nos instituti peractique feliciter curriculi gloriam nemini præterquam nobis ipsis gratulamur.

Quod si illi, quos spes incerta, merces fragilis invitabat, tam alacres, tam contemptores periculorum inveniebantur; quanto alacriores, & ad difficultatum obices superandos paratiores esse nos oportet, quos expectatio certa & immortalis Laureæ gloria incendit?

His ego te acuerem stimulis, N. nisi spectatum fecisses palam tam sæpe, quam nullis ad gloriam incitamenti egeas. Tua te virtus hortatur satis ac stimulat, nec opus est, ut currentem tam laudabiliter quisquam parerit incendere. Perge porro tam felicibus auspiciis; Tibi te uni ultro permitimus; neque dubitamus partem victoriæ decus tibi vel ante tempus gratulari, qui tam potentibus ad eandem reportandam præsidii instructus videare.

A L I A.

Pro Socio Sorbonico.

QUAM vastum, quam uberem, quam plenum refertumque bonarum rerum copia campum nobis hic offers atque aperis. Agnosco laboris indefessi fructus, revereor, ut par est, eximium ingenii & singularis eruditionis specimen, majorem omni prædicatione nostra dicendi segetem fateor in hodierna concertatione fuisse nobis oblatam. Scilicet jam recludis & explicas opes illas, quas assiduo tot annorum studio comparasti. Invitas unumquemque ad spatiantem horto

horto in amœnissimo, quem florum omnium varietate, fragrantia, pulchritudine distinxisti. Pateris etiam decerpere nos ad arbitrium fructus illos, quos seminasti tam sedulo, irrigasti tam prudenter, tam feliciter excoluisti. Felix illa tellus, quæ strenuos adeo peritosque cultores tulit, quæ alumnos suos tales ad artes informat; quæ vigilantiam, laborem, industriam incendit. Plaudat sibi domus hospita, cujus è gremio prodit tam excultus ipse, & ad excolendos alios tam egregie comparatus. At gratuletur sibi impensius Sorbonica familia, quæ te filium in suum ultro suscepit, cui lætissimam quamque ab institutione bona spem affers; quam inclyta virtutum omnium fama, & parto rerum bene gestarum decore, ingenio, pietate, doctrina cumulabis. Nos verò, qui te felici nostro fato commilitonem in eadem palastra nacti sumus, beatos nimis ac fortunatos, si non admiratores tantum rerum tuarum, sed imitatores etiam videamur.

A L I A.

Pro Doctoratus Candidato, eodemque Religioso.

QUOTIES ego oculos conjicio Theologos in viros, ex quibus Parisiensis Facultas conflata est, toties intueri mihi videor terribilem illam Errorum monstris ordinatamque castrorum aciem, quam sacræ Literæ describunt, aut fortissimam atque inexpugnabilem Turrim illam, ex qua mille clypei dependent, omnis armatura fortium. Nam qui tandem illi sunt, nisi instructus adversum Religionis hostes exercitus, paratus semper decertare viriliter, & tutam ab omni impugnatione Ecclesiam præsta-

re. At licet unus sit idemque omnibus animus, quanta inter illas militares Religionis copias, & quam admirabilis varietas occurrit!

Neque verò Religiosi Ordines minus utilem ab omni ævo laboranti Ecclesiæ navaverunt operam, aut suis hodieque laboribus levem sacræ illius Militiæ gloriam sibi vindicant. Nostis pietatis studium cum eruditionis laude componere, & dum erudicendis rudibus, pravis erroribus dedocendis, revocandis ad antiquam fidem errantibus verbo pariter & opere incumbitis, facit vis precum & obsecrationum vestrarum apud præpotentem Deum, ne, quod suscipitis cumque, suo successu defraudetur, aut ulla pars laboris vestri cassa & irrita sit. Plaudite vobis, generosi Christi Milites, contendite novas cumulare palmas, veteribus recentes triumphos adjicere. Tuque inprimis, qui tam sæpe nostris in concertationibus eximium dedisti ingenii reconditorisque doctrinæ specimen, qui novum in decus, in novum Ordinis tui lumen assurgis, quam suscitasti jam diu lætissimam expectationem tui, fac eandem ut sustineas, aut, si fas, vincas etiam ac superes.

A L I A.

QUOD olim difficillimis Ecclesiæ temporibus facere solebant Religiosæ vitæ cultores, ut è solitudinibus suis ac speluncis prodirent palam laboranti Religioni opem latari; id ipsum vos quanto totius Ecclesiæ commodo facitis hodieque, quos nobilis quædam divinæ gloriæ æmulatione ex ipso quietis & tranquillitatis sinu ad juvandos labores nostros adducit? Ac licet singulari Dei omnipotentis beneficio non desint in Cleo Gallicano insignes pietate ac do-

etrina viri, qui sterilecere vineam Domini minimè patiantur; tamen tam gratum est, quàm quod gratissimum, quod nobis ultro volentesque ministerium impenditis. Neque verò nos piget habere socios nostrorum laborum tot insignes sagaciore ingenio, eruditionis laude, pietatis gloria viros, quibus nihil est antiquius, quàm ut suam in Ecclesiam studium palam approbent, & strenuos se ejusdem defensores ac vindices quocumque rerum suarum discrimine exhibeant. Quod si, Scriptura teste, frater qui adjuvatur à fratre, quasi civitas firma reputatur, quàm formidandam errorum monstris societatem illam esse oportet, quæ conjunctissimos tot fratres ostentat eodem divinæ gloriæ studio succensos? Adeste nobis igitur totis animis. Ecce tot regiones albæ jam ad messem, quæ vestram opem desiderant. Venite lætis agminibus omnes tibi persimiles, omnes ab iisdem instructi pietatis ac doctrinæ præsiidiis, quæ suspicimus in te, quæ tibi impensè gratulamur.

A L I A.

Est hæc multorum querela, qui in eo versantur stadio, quod tu tam feliciter decurras, tantam esse concertationum multitudinem ac varietatem, quibus interesse Theologica Laureæ Candidatum, & ingenii pariter ac doctrinæ eximium dare specimen necesse est; ut vix sibi superfit ab ea negotiorum mole satis otii, quod propriis studiis impendant. Quod si tam speciosæ expositationis videtur esse locus aliquis, uti revera est, quid par est sentire de vobis, quos Religiosæ disciplinæ ineluctabilis quædam distractio à continuis

studiorum laboribus multo magis avertit, & mentem divisam inter multa & intentam pluribus, vel invitam ac reluctantem dissipant? Nam quid ego memorem diurnas nocturnasque preces, quid referam psallendi in choro assiduitatem, quid varias domesticæ instituti occupationes, quid indefessam opitulandi Proximo sollicitudinem, quid impositum multis disseminandi Verbi divini munus recenseam?

Tamen quis non miretur tam diversa inter, & tam implicata negotia prodire homines tam excultos Literis omnibus, tam comparatos adversus contentiosæ scholæ difficultates, tam scientes juris divini, tam peritos in interpretandis sanctorum Patrum operibus, quàm si destituti importuna caterarum rerum sollicitudinæ, in unos Theologicae Licentiæ labores haberent incumbendum?

An non par est credere, quod de se Doctor Angelicus profitebatur, eos majorem eruditionis suppellectilem ex ipsa Crucifixi contemplatione, quàm ex ipsis librorum fontibus comparasse? Quod cum de multis Religiosarum familiarum incolis, qui certaturi nobiscum in hanc Theologici stadii arenam descendunt, pronunciare licet; tum de te inprimis, qui tantum doctrinæ apparatus cum tanta pietatis laude consocias.

P R Æ F A T I O N E S

Ad auspicanam Magistratum.

Esti tacita quædam rerum magnarum æmulatio, & ipsa, quæ me circumstant, exempla domestica jam pridem adhortantur, ut amplissimam hujus Ordinis plenamque auctoritate summa dignitatem consecrarem.

Prin-

Princeps Senatus Illustrissime, illustrissimi Præsides, Senatores amplissimi, tamen hoc aditu laudis, quem tot præstantissimis viris patuisse video, non modò me par nondum atas tanto muneri, sed multò magis rei ipsius, quam ambirem, amplitudo prohibebant.

Alterum quidem difficultatis caput sublatum jam videor mihi posse gratulari; quandoquidem Regis optimi singularis indulgentia præscriptæ Legibus ætati sic derogandum putavit, ut jus etiam suffragii præter spem ac meritum concederet. Verùm sentio nihil dum pœne confectum esse, qui gravissimum, qui mihi refringendus superest, obicem jure merito pertrahescam.

Quanta enim verò maturitate ingenii cum oportet esse præditum, qui sedere non dubitet inter clarissimos Magistratus, quos non tam contracta in foro canities, quàm plena majestate gravitas & consummata quædam prudentia vèrendos exhibet? Quanto rerum Forensium usu exercitatus ac contritus debet accedere ad dicendam de capite fortunisque hominum sententiam, quàm & ipsi, qui eximia florent Judiciorum scientia, non sine aliqua trepidatione pronunciant? Quanta denique firmitas mentis animique constantia in eo requiritur, qui nec illi se blandientium illecebris, nec dominantium auctoritate perterreripatiatur?

Hæc certè meditati mihi diligentius non levem hodieque moram afferant, Illustrissimi Præsides, Senatores clarissimi, nisi me vestra sustentet humanitas, & certum difficillimis in rebus præsidium pollicetur. Quid enim metuendum habeam, sapientissimos pariter peritissimosque magistros nactus, quorum sub disciplina errare non pos-

Le Jay, Tom. I.

sim; qui, si quid erit ambiguum, resolvent; si quid obscurum, diluent; si quid intricatum, expedient atque explicabunt. Jam verò quantum facultatis accedet; si mihi conticere oculos identidem liceat, in augustissimum hujus Senatus caput ac Principem, quem non tam illustris avorum gloria per continuam tot annorum seriem propagata, quàm inusitata quædam juris Forique scientia, incorrupta æquitas & mancipata jam dudum ipsius genti pietas in Deum, in Regem fides, in populum amor commendant!

Hæc ego fretus expectatione I. S. P. Illustrissimi Præsides, Clarissimi Senatores minùs verear flagitare, ut in hoc sanctissimo Themidis sacratio considerare vobiscum liceat. Quod si pro vestra singulari humanitate concesseritis, sic conabor præclarissima illa, quæ passim editis, probitatis, vigilantia & æquitatis exempla consecrari, ut vestro judicio atque calculo non omnino indignus videar extitisse.

A L I A.

EX quo singularis Regis optimi indulgentia & vestra omnium humanitas fecere, Illustrissime Senatus Princeps, Præsides Illustrissimi, Clarissimi Senatores, ut ante præscriptam Legibus atatem liceret mihi amplissimi hujus Ordinis auctoritatem contingere; intellexi pervidendum mihi primum, qui postularet à me munus illud, quod ambirem, & gnarus deinde imponendi mox oneris ad sustinendum illud viriliter incumbendum putavi.

Verùm id ipsum quod volebam nosse, quanto penitius vidi, tanto sensi magis adspirasse me forte al-

Zz 3 tius,